

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**ELIZABETH KOS
ZAVRŠNI RAD**

**SUVREMENA DJEČJA
ILUSTRACIJA**

Petrinja, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

PREDMET: Likovna kultura

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Elizabeth Kos

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Suvremena dječja ilustracija

MENTOR: izv. prof. art. Davor Žilić

Petrinja, rujan 2017.

SADRŽAJ:

Sažetak	1
Summary	2
1. UVOD	3
2. ISTRAŽIVANJE I LITERATURA	4
3. ILUSTRACIJA I ILUSTRATOR	5
4. POVIJEST DJEČJE ILUSTRACIJE U EUROPI	7
5. POVIJEST DJEČJE ILUSTRACIJE U HRVATSKOJ	9
6. SUVREMENA DJEČJA ILUSTRACIJA	10
6.1. Kako nastaje ilustracija?	10
6.2. Digitalno ilustriranje	11
6.3. Ilustracija i animacija	12
6.4. Likovni jezik u suvremenim dječjim ilustracijama	12
7. PRIMJERI SUVREMENIH DJEČJIH ILUSTRACIJA U SVIJETU	13
7.1. Eric Carle: Vrlo gladna gusjenica	13
7.2. Chris Van Allsburg: Polarni ekspres	14
7.3. Judith Kerr: Tigar koji je došao na čaj	15
7.4. Lorraine Dey: Božićna bobica	16
8. PRIMJERI SUVREMENIH DJEČJIH ILUSTRACIJA U HRVATSKOJ	18
8.1. Pika Vončina: Božićna bajka	18
8.2. Vjekoslav Radoičić: Noštromo Jakša	19
8.3. Jelena Brezovec: Hrkalo	21
8.4. Gordana Ivković: Čudak Šumek	22
9. NAGRADE I PRIZNANJA ZA DJEČJE ILUSTRATORE IZVAN HRVATSKE	23
9.1. IBBY	23

9.2. Nagrada Hansa Christiana Andersena	24
9.3. Sajam dječjih knjiga u Bologni	24
9.4. Memorijalna nagrada Astrid Lindgren (ALMA).....	25
10. NAGRADE ZA DJEČJE ILUSTRATORE U HRVATSKOJ.....	25
10.1. Nagrada Grigor Vitez	25
10.2. Nagrada Ivana Brlić-Mažuranić	26
10.3. Nagrada Kiklop	27
10.4. Nagrada Ovca u kutiji.....	27
10.5. Hrvatski biennale ilustracije	28
11. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA:	31
Biografska bilješka.....	35
Izjava o samostalnoj izradi rada	36
Izjava o javnoj objavi rada	37

Sažetak

Ilustracija se definira kao slikovito tumačenje ili objašnjenje nekog teksta ili teze. Povijest dječjih ilustracija započinje u kasnoj polovici 16. stoljeća, dok one suvremene javljaju se pedesetih godina dvadesetog stoljeća. Mogu se nalaziti u različitim izvorima, kao što su novine, stripovi, slikovnice i dječje knjige. Ilustratori koriste različite stilove, tehnike i sredstva. U suvremenom dobu popularnije je digitalno ilustriranje koje omogućuje preciznost i kontrolu nad radom, te prebacivanje animacija u ilustraciju. Neki od suvremenih ilustratora su Eric Carle, Chris Van Allsburg, Judith Kerr, Lorraine Dey, Pika Vončina, Vjekoslav Radoičić, Jelena Brezovec te Gordana Ivković. U radu su prikazane njihove biografije te analize njihovih djela. Također postoji mnogo nagrada i priznanja koja se dodjeljuju dječjim ilustratorima u Hrvatskoj i izvan, kao što su IBBY, nagrada *Hansa Christiana Andersena*, *Grigor Vitez*, itd. Pri odabiru kvalitetnih dječjih ilustracija veliku ulogu imaju odgajatelji koji poznaju kakav utjecaj one imaju na djecu. Djeci treba omogućiti da maštaju i prelaze u zamišljeni svijet te da razvijaju svoju osobnost, spoznaju i umjetnički senzibilitet.

Ključne riječi: ilustracija, ilustrator, suvremeno doba, djeca, nagrada

Summary

The illustration is defined as a pictorial interpretation or explanation of a text or thesis. The history of children's illustrations begins in the late sixteenth century, while contemporary illustrations appear in the fifties of the twentieth century. They can be found in various sources, such as newspapers, comics, picture books and children's books. Illustrators use different styles, techniques and resources. In contemporary time, digital illustration is more popular, which allows precision and control over work, and switching animations to illustrations. Some of the contemporary illustrators are Eric Carle, Chris Van Allsburg, Judith Kerr, Lorraine Dey, Pika Vončina, Vjekoslav Radoičić, Jelena Brezovec and Gordana Ivković. In this paper are presented their biographies and analyzes of their works. There are also many awards and prizes awarded to children's illustrators in Croatia and abroad, such as IBBY, Hans Christiana Andersen, Grigor Vitez, etc. Educators, who know what kind of influence they have on children, have a great role in choosing quality illustrations. Children should be allowed to fantasize, move to the imaginary world and to develop their personality, knowledge and artistic sensibility.

Keywords: illustration, contemporary time, children, awards

1.UVOD

Dječje ilustracije su otkrivene tek nekoliko stoljeća unazad. Ima ih u svim izvorima, kao što su novine, časopisi, slikovnice i dječje knjige. Smatram da je ovo za djecu važno jer uz to mogu kvalitetno provesti svoje djetinjstvo. Navedeno može imati mnogo prednosti kao što su edukacija, zabava i igra. Iako sve ovo mogu ostvariti i uz modernu tehnologiju (TV, tableti, mobiteli), zabava u „papirnatom“ obliku smatra se da je manje štetna za njihovo zdravlje. Osim toga, ovo je početak čuvanja tradicije čitanja „pravih“ knjiga. Ovo je ujedno i razlog odabira ove teme završnog rada.

Korištenje moderne tehnologije može pružati mnogo mogućnosti u stvaranju ilustracija. Ilustrator bi to trebao iskoristiti na najbolji mogući način, a da pritom ne gubi na kvaliteti svog rada te svoju kreativnost.

Ilustracije mogu nastati korištenjem raznih tehnika i sredstava. Neke tehnike kao što su tempera, olovka i slično, možemo nazvati „starim“, odnosno „tradicionalnim“ tehnikama. Dok u današnjem suvremenom dobu sve više se koristi „modernijim“ tehnikama, odnosno digitalnim.

U ranim godinama života djece odgajatelji imaju veliku ulogu. Oni su zaduženi za njihov kvalitetan odgoj i obrazovanje. Poznavanjem njihovih interesa i potreba te onoga što je najbolje za njih, biraju sredstva kojima će se oni koristiti. Neka od tih sredstava su i slikovnice koji sadrže ilustracije, a one mogu imati veliki utjecaj na djecu.

2. ISTRAŽIVANJE I LITERATURA

Ovaj rad započinje definicijom i nekim općenitostima o dječjim ilustracijama, odnosno o njihovom likovnom aspektu. O općenitoj definiciji ilustracije može se pronaći u Hrvatskom leksikonu koji se nalazi na internetu. O likovnom aspektu su pisale izv. prof. dr. art. Antonija Balić-Šimrak i doc. dr. sc. Smiljana Narančić Kovač u članku *Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama* (2011). U ovom članku autorice navode koji sve stilovi ilustracija postoje. O teorijskim postavkama ilustracije pisao je Alan Male koji je i sam ilustrator, a knjiga je na engleskom jeziku i zove se *Illustration: A Theoretical and Contextual Perspective* (2007). U ovoj knjizi piše o funkciji ilustracija, ali i zadaćama ilustratora. Članak *Kakva je knjiga slikovnica?* koji se nalazi u istoimenom zborniku kojeg je priredila Ranka Javor (2000), napisala je Branka Hlevnjak te u njemu spominje koja je uloga ilustracija u slikovnicama. Knjigu *Izlet u muzej na mala vrata* (2014) priredili autori znanstvenici i umjetnici Diana Zalar, Antonija Balić-Šimrak te Stjepko Rupčić. Svaki od njih je spomenuo ilustracije i opisao ih s likovnog ili književnog aspekta.

Posebna poglavlja su posvećena povijesti dječjih ilustracija u Europi i Hrvatskoj. O ovome su pisali Štefka Batinić i Berislav Majhut u knjizi *Od slikovnjaka do Vragobe – Hrvatska slikovnica do 1945* (2001). U ovoj knjizi osim o hrvatskoj povijesti, može se pronaći i o europskoj povijesti slikovnica, a spominju i ilustracije, odnosno ilustratore tih vremena. Također o ovoj temi isti autori pišu i u članku *Počeci slikovnice u Hrvatskoj* koji se nalazi u već spomenutom zborniku *Kakva je knjiga slikovnica?* (2000). Definicije o fototipiji, autotipiji i secesiji nalaze se u Hrvatskoj enciklopediji koja ima svoju mrežnu stranicu te je dostupna za istraživanje bilo kojeg drugog pojma.

Nakon povijesti slijedi nešto više o samoj temi ovog rada, a to je suvremena dječja ilustracija. Navedeno je nekoliko primjera ilustracija, posebno za svjetske, a posebno za hrvatske ilustratore. Napisane su kratke biografije o njima koje se nalaze na mrežnim stranicama, odnosno na njihovim vlastitim stranicama (blogovima), kao što su Eric Carle, Lorraine Dey i Jelena Brezovec. Na tim stranicama se može pronaći i komentari o njihovim radovima ili na nekim drugim mrežnim stranicama s recenzijama. Za ilustracije koje nisu imale nikakve izvore s komentarima ili

recenzijama, ja sam ih sama opisala i komentirala. Uz svaki primjer nalazi se i slika ilustracije kako bi se bolje shvatilo napisano.

Na kraju rada zadnja dva poglavlja posvećena su nagradama i priznanjima u Hrvatskoj, ali i izvan nje. O navedenim nagradama i priznanjima može se pronaći na službenim mrežnim stranicama npr. IBBY-ja. O nagradama u Hrvatskoj najviše se nalazi na mrežnoj stranici Knjižnice grada Zagreba i na stranici Saveza društva Naše djece. Navodi se kada je koja nagrada utemeljena i tko ih je dobivao. Na stranici Galerije Klovićevih dvora nalaze se recenzije članova žirija na posljednjem hrvatskom biennaleu ilustracije. Navedeni su svi ilustratori koji su sudjelovali na izložbi.

3. ILUSTRACIJA I ILUSTRATOR

Riječ ilustracija dolazi od latinske riječi *illustratio*, što se može prevesti kao jasnoća, blistavost (Matasović, Pronk, Ivšić, Brozović Rončević, 2016). Prema Hrvatskom leksikonu¹ ilustracija se definira kao slikovito tumačenje ili objašnjenje nekog teksta ili teze, odnosno to je fotografija ili crtež kojim se objašnjava ili ukrašava zadani tekst. Također ilustracija može označavati neki časopis koji donosi slikovni materijal (Hrvatski leksikon, 2017). Branka Hlevnjak u zborniku *Kakva je knjiga slikovnica?* (2000) ilustracije naziva minijaturama, odnosno da su to malene slike koje se nalaze u slikovnicama. Stoga slikovnice definira kao skup malenih slika iliti ilustracija.

Ilustracije su prisutne na različitim mjestima, od novina (gdje mogu biti namijenjene djeci, ali i odraslima), stripova pa sve do slikovnica. Dječje ilustracije najčešće nalazimo u slikovnicama i dječjim knjigama. Antonija Balić-Šimrak i Smiljana Narančić Kovač u članku *Likovni aspekti ilustracije u dječji knjigama i slikovnicama* (2011) navode kako ilustracije u slikovnicama mogu pripovijedati priču, ali ju i dodatno proširiti. Dok u ilustriranim knjigama ilustracije nadopunjuju

¹ Prema: <http://www.hrleksikon.info/definicija/ilustracija.html> (19.5.2017)

predodžbu čitatelja te djetetu pružaju okvir za zamišljanje (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Narativna slikovnica je jedna od vrsta.

Narativna slikovnica mora riješiti mnoge probleme koje nalazimo i u stripu: izbor trenutka koji će omogućiti najtečnije pripovijedanje, važno pitanje što će ući u kadar a što će biti izostavljeno, zatim: likovni karakter lika – ne samo mogućnost prikaza istog lika iz raznih aspekata već i njegovo opremanje repertoarom pokreta i grimasa, itd. (Batinić, Majhut, 2000, str. 34)

Svaka ilustracija ima svoju namjenu, one nisu stavljene u knjigu ili slikovnicu zbog ukrasa, uvijek su povezane s nekom radnjom, tezom i slično. Dijete, koje ne zna čitati, listajući slikovnicu ili knjigu s ilustracijama otprilike može shvatiti o čemu je riječ.

Hlevnjak (2000) smatra kako ilustracija određuje slikovnicu i daje joj karakter te da se slikovnice vrednuju kroz sliku. Ovom tvrdnjom može se zaključiti kako je ilustracija izuzetno bitna kako bismo na prvi pogled dobili dobar ili loši dojam o nekoj slikovnici. Veliku ulogu u stvaranju prvog dojma imaju i ilustratori. Alan Male u knjizi *Illustration: a Theoretical & Contextual Perspective* (2007) navodi da je neku ideju ili misao potrebno vizualizirati crtanjem, a to je zadaća ilustratora. On mora biti kreator-interpretator jer on prozu ili poeziju dočarava slikom te ju tumači na svoj način (Hlevnjak, 1999). Ilustrator ima zadatak da njegovo ilustriranje bude dosljedno u cijeloj slikovnici, sve što koristi treba biti ujednačeno, istog tipa i logično likovno povezano (Rupčić, 2014). Osim toga, njemu su potrebne operativne vještine koje su povezane sa suvremenim pristupom ilustracijama, a to uključuje korištenje različitih medija, kako tradicionalnih tako i onih digitalnih - na primjer, danas je sve zastupljenije promoviranje putem web stranica jer živimo u „digitalnom“ dobu (Male, 2007).

Ilustratori se mogu koristiti različitim stilovima. Balić-Šimrak i Narančić Kovač izdvojile su nekoliko stilova po kojima se može pristupiti ilustracijama u članku *Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama* (2011), a to su: apstraktni, stripovski, ekspresionistički, impresionistički, folklorni, naivni, realistički, nedrealistički te romantičarski stil. Apstraktni stil je jednostavan te se ističu likovni elementi kao što su boje, forma i koncept, dok stripovski više podsjeća na stripove te je smiješan i zaigran. U ekspresionističkom stilu emocije se naglašavaju putem boje i

manirističkim potezima, a impresionistički ima naglasak na svjetlosne efekte i time zaustavlja neki trenutak iz priče. Folklorni stil se navodi kao stil koji se nadovezuje na tradiciju u smislu sadržaja i tehnike izrade. Stil koji izgleda vrlo „dječje“ i koji ima dvodimenzionalni i plošni slikarski pristup naziva se naivni stil. Postoji i realistički stil gdje je sve uredno, precizno i realistički postavljeno te nadrealistički koji prikazuje imaginarne prizore s maštovitim detaljima. Na kraju se navodi i romantičarski stil kojeg obilježava raskošno ukrašavanje oko prizora u slikovnici u stilu starih majstora, odnosno uokviruje prizor (Balić-Šimrak, Narančić Kovač, 2011). Osim navedenih stilova koji se mogu vidjeti na ilustracijama u slikovnicama, nametnuta je još jedna načelna podjela: potpuno promišljen cjelovit autorski koncept, dizajnerski koncept, tradicionalni pristup i uporaba dječjih radova kao ilustracija (Balić-Šimrak, 2014).

Ilustracija u slikovnici je vrlo bitna jer se njome kod djece može poticati i produbiti smisao za estetiku te pridonijeti razvoju njihovog likovnog stvaralaštva (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Ilustracije koje su jednostavne, stilizirane u oblike i boje te slike koje su lako razlučive namijenjene su djeci rane predškolske dobi, dok za djecu kasnije predškolske dobi ilustracije su namijenjene za isticanje scena ili imaju druge uloge u pojedinom dijelu (Rupčić, 2014). Slikovnice koje nudimo djeci moraju imati likovne vrijedne ilustracije s bitnim obilježjima, a to su: stilska pročišćenost, harmonija i ritam boja, te jedinstvena kompozicija (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

4. POVIJEST DJEČJE ILUSTRACIJE U EUROPI

Dječje ilustracije prvi put se javljaju u kasnoj polovici 16. stoljeća u Njemačkoj, u drvoreznoj tehnici, na što se utjecalo pojava tiska. U početku ilustracija je bila instruktivne prirode, tek u 19. stoljeću ona postaje sinonim za pričanje priča. Ilustracije su prvo bile crno-bijele, a zatim je izumom litografije dodana i boja (Male, 2007).

U Njemačkoj Jan Amos Komensky je prvi pokušao djeci predložiti svijet u slikama u ilustriranoj knjizi *Orbis sensualium pictus* (Nürnberg, 1658). Osim u ovoj knjizi, ilustracije su bile i u biblijama i katekizmima za djecu, ABC-knjžicama i

početnicama, ilustriranim izdanjima basni. Nakon objave *Orbis sensualium pictus* počele su izlaziti slične knjige te čitave serije enciklopedijskih slikovnica (Batinić, Majhut, 2001).

Prijevod *Orbis sensualium pictura* (1659) Charlesa Hoolea smatra se prvom engleskom slikovnicom. Tijekom 18. stoljeća izlaze brojne slikovne ABC-knjižice, a londonski nakladnik koji djelovao u to vrijeme bio je John Newbery koji je svoje knjige za djecu opremao obilnim ilustracijama (drvorezima). Prvi nakladnik koji je počeo sustavno izdavati knjige za djecu s mnoštvom ilustracija bio je John Harris na početku 19. stoljeća (Batinić, Majhut, 2001).

Oko 1830. javljaju se slikovnice s književnim temama i slikovnice koje njeguju estetiku bidermajera. Najpoznatija slikovnica 19. stoljeća bila je *Struwwelpeter* (Janko Raščupanko) autora Heinricha Hoffmanna, objavljena je 1845, ali pod ovim nazivom 1847 (Batinić, Majhut, 2000).

Do četrdesetih godina 19. stoljeća tiskanje u boji je potpuno zamijenilo drvoreze bojene rukom. Cilj Edmunda Evansa (1826 - 1905) je bio da proizvede slikovnicu u bojama veće kakvoće jer su do tada ilustracije bile grube. U 19. stoljeću javljaju se najpoznatiji ilustratori/rezbari, a to su George Cruikshank (npr. ilustracije Olivera Twista), John Tenniel (npr. djela Lewisa Carrolla o Alici), Randolph Caldecott (uglavnom ilustracije za djecu) i Arthur Rackham (npr. ilustracije za bajke i *Alice's Adventures in Wonderland*) (Batinić, Majhut, 2001).

Max und Moritz (1865) je još jedna poznata slikovnica u Njemačkoj, karikaturista Wilhelma Buscha. U Njemačkoj Lothar Meggendorfer napravio je prve trodimenzionalne i pop up knjige osamdesetih godina 19. stoljeća. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća na slikovnicu znatno utječe secesijska umjetnost (Jugendstil) (Batinić, Majhut, 2000). Neke osnovne značajke ovog stila u slikarstvu i grafici su valovite i vijugave linije, plošnost i stilizacija biljnih, cvjetnih i geometrijskih ornamenata, naglašena je dekorativnost, ali i asimetričnost.²

² Prema: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55127> (26.5.2017)

5. POVIJEST DJEČJE ILUSTRACIJE U HRVATSKOJ

U članku *Počeci slikovnice u Hrvatskoj* (Batinić, Majhut, 2000) navodi se kako se u Hrvatskoj ilustracije javljaju u *Mlajsssem Robinzonu* Henricha Campea u prijevodu Antuna Vranića koje je objavljeno 1796. godine. Od 1844. do 1847. godine objavljeno je šest svezaka bogato ilustriranih *Basni* koje je ilustrirao mladi časnik slunjske pukovnije Albert Nikola Lauppert. Njegovi crteži bili su litografirani u Beču te su naknadno lijepljeni u knjižni blok (Batinić, Majhut, 2000).

U drugoj polovici osamdesetih godina dogodio se veliki skok, odnosno časopis *Bršljan* od 1889. u svakom broju je donosio jednu litografiju u boji i dva crteža, dok je profesor Milan Rogulja autor triju slika u Basaričkovim *Narodnim pripovijedkama* iz 1888 (Batinić, Majhut, 2000). Roman *Tugomila* kojeg je napisala Jagoda Truhelka 1894. godine, Hrvatski pedagoško-književni zbor objavio ga je kao 31. knjigu u *Knjižici za mladež*. Ilustracije u ovom romanu izradila je sama autorica (Batinić, Majhut, 2001).

Do kraja 19. Stoljeća u slikovnicama nalazimo samo realističke slike na kojima su sentimentalni i sladunjavi prizori. Pojavom secesije crteži su dominirani jasno izvučenim konturama i ploham čistih boja, a to se prvi put javlja u karikaturama kod nakladnika Margolda (1910). Jedan od poznatijih ilustratora toga vremena bio je Milan Ogrizović (radio za Kuglija) (Batinić, Majhut, 2000).

U prvim desetljećima 20. stoljeća povećao se broj domaćih slikara ilustratora dječjih knjiga, a najznačajniji su Dragan Renarić, Oton Iveković, Dragan Melkus, Vladimir Becić, Ljubo Babić i Božo Uzelac. Nasta Šenoa-Rojc zaslužna je za ilustracije prvog izdanja *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića* (1913) Ivane Brlić-Mažuranić, dok je za drugo izdanje iz 1922. zaslužan Vladimir Kirin (Batinić, Majhut, 2001).

Do dvadesetih godina u slikovnicama vlada litografija u boji, a zatim je više prevladavala fototipija i autotipija (Batinić, Majhut, 2000). Prema Hrvatskoj enciklopediji³ fototipija je klišej za reprodukciju jednotonskih ilustracija. Dok autotipija je fotomehanički postupak grafičke pripreme što služi za reprodukciju višetonkih originala, a to je najčešće fotografija, u tehnikama visokog, dubokog i

³ Prema: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20287> (26.5.2017)

plošnog tiska. Ilustracija tada postaje jednostavnija, više je industrijalizirana te je jeftina i klišeizirana (Batinić, Majhut, 2000).

Dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća u Hrvatskoj su popularne nakladničke serije, a ime koje je tada obilježilo hrvatsku ilustriranu dječju knjigu je Andrija Maurović. On je djelovao od 1925. pa sve do 1945, kada su mu objavljene ilustracije u više od 40 naslova. On je ujedno i najzastupljeniji hrvatski ilustrator knjiga za djecu objavljenih do 1945. godine (Batinić, Majhut, 2001). Povijest dječje ilustracije je bogata iako je počela tek prije nekoliko stoljeća.

6. SUVREMENA DJEČJA ILUSTRACIJA

Pojam „suvremene umjetnosti“ odnosi se na umjetnost koju su stvorili i producirali umjetnici koji danas žive, to je umjetnost koja je počela pedesetih godina prošlog stoljeća i traje sve do danas (The J. Paul Getty Museum⁴). Danas smo okruženi raznim kulturama, tehnički smo stalno u napretku te pod velikim utjecajem medija. To sve utječe i na suvremene ilustratore što se može vidjeti u njihovim radovima. Sve više je prisutna digitalizacija u samim ilustracijama te se koriste raznim tehnikama koje nisu strogo definirane.

6.1. *Kako nastaje ilustracija?*

Izdavači najčešće traže ilustratore, a ne sami autori knjiga, slikovnica. Ilustratori imaju različite stilove stoga će izdavači pokušati spojiti odgovarajućeg ilustratora s pripadajućim tekstom.⁵ Za dječje knjige koje imaju više slika nego teksta, izdavač i autor zajedno odlučuju o općem izgledu i stilu. Za knjige u kojima prevladava više teksta, ilustratori smatraju da bi to trebalo prepustiti njima samima da odrede što i kako ilustrirati.⁶ Sve počinje inspiracijom iz samog teksta u suradnji s izdavačem i cijelim timom. Neki ilustratori rijetko komuniciraju s autorima teksta, ali

⁴ Prema:

http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources/curricula/contemporary_art/background_1.html (27.5.2017)

⁵ Prema: <http://www.amandahall-illustration.com/faqs/how-books-are-made/> (26.5.2017)

⁶ Prema: <http://www.creativebloq.com/computer-arts/childrens-book-illustration-5059871> (27.5.2017)

ako autori imaju neke želje vrlo je bitno da to i naglase. Nakon toga slijedi skica željene ilustracije, a potom i sama ilustracija.⁷

Ilustracije mogu biti napravljene različitim tehnikama. Suvremene su najčešće u kombinaciji različitih tehnika i stilova. Ne postoje stroga pravila te svaki ilustrator ima neki svoj stil. U zadnje vrijeme sve više se koristi digitalno ilustriranje zbog pojave novih tehnologija – od računala do mobitela.

6.2. Digitalno ilustriranje

Za prebacivanje na digitalnu umjetnost ujedno znači i mijenjanje radne prakse, a ne samo stila. Za digitalno ilustriranje koristi se mnogo programa, od kojih je danas najpopularniji Adobe Illustrator, a uz njega se koristi i Wacom tablet koji ima svoju odgovarajuću olovku. Ovakav tablet s pripadajućom olovkom omogućuje vrlo visoku preciznost i kontrolu nad radom. Za profesionalce ovakav uređaj pruža bolju razlučivost, osjetljivost i dobro prepoznavanje njegove pripadajuće olovke. Radni prostor je dovoljno velik za široke poteze bojama te se dodirima može i zumirati, pomicati, odnosno bolje pozicionirati rad.⁸ Jedna od prednosti ovakvog načina ilustriranja je to što se mogu micati slojevi (layers) ukoliko ilustrator treba nešto popraviti.⁹

Program Adobe Illustrator nudi mnogo alata s kojima se može napraviti savršena ilustracija. Neki od alata su oni koji imaju sličnu funkciju kao i stvarni kistovi, gumica za brisanje, pero, prskalice za boju i slično. Ovaj program zajedno s Wacom tabletom i olovkom omogućuje ilustratorima da slobodno stvaraju oblike i prilagođavaju ih po svojim potrebama.¹⁰ Također moguće je prethodno unijeti skicu koja je napravljena na papiru, a potom skenirana u digitalnom obliku ili s može

⁷ Prema: <http://www.creativebloq.com/computer-arts/childrens-book-illustration-5059871> (27.5.2017)

⁸ Prema: <http://community.wacom.com/interests/design/adobe-illustrator-and-wacom-pen-tablets> (2.6.2017)

⁹ Prema: <http://blog.mapsystemsindia.com/graphics/5-ground-breaking-tips-for-digital-illustrations/> (11.8.2017)

¹⁰ Prema: <http://community.wacom.com/interests/design/adobe-illustrator-and-wacom-pen-tablets> (2.6.2017)

direktno crtati pripadajućom olovkom na Wacom tabletu.¹¹ Osim Adobe Illustratora koriste se i drugi programi kao što su Photoshop, Painter, i tako dalje.¹²

6.3. Ilustracija i animacija

Mihaela Majcen Marinić na internetskoj stranici *Galerije Klovićevih dvora*¹³ navodi kako u današnje vrijeme sve više nailazimo na bliskost dviju različitih umjetničkih, odnosno likovnih disciplina, a to su ilustracije i animacije. Animacija je oblik umjetničkog izričaja koji je kompleksan. Likovnoj dimenziji se dodaje filmska koja je predstavljena pokretom koji uključuje vrijeme, redosljed, režiju i slično. Drugim riječima, Darko Kreč (animator i ilustrator, izv. prof. art na ALU) na prethodno navedenoj internetskoj stranici, kaže kako animacija ujedinjuje sliku i pokret, a ilustracija povezuje sliku i riječ, značenje pisanog teksta. Ovo nas dovodi do pojave prebacivanja i prerađivanja iz medija animiranog filma u medij slikovnice, a to se može vidjeti u primjerima kao što su *Profesor Baltazar* i *Mali leteći medvjedići*. Animirani film u svakoj sekundi ima 24 ili 25 „kvadrata“ (sličica), zbog toga bi svaki prosječni desetominutni film mogao sadržavati tisuće ilustracija. Svaka ilustracija može postati animacija i skoro svaki „kvadrat“ filma može postati ilustracija uz dovoljno spretnosti. Sve je to moguće zbog već spomenutog ubrzanog razvoja računalne tehnologije.¹⁴ Također na svjetskoj razini možemo vidjeti mnogo primjera prebacivanja animacija u ilustracije, a to je Disney/Pixar.

6.4. Likovni jezik u suvremenim dječjim ilustracijama

Suvremenu dječju ilustraciju moguće je prepoznati po nekim karakteristikama. Za ovakve ilustracije karakteristično je jednostavnost, plošnost, često se koriste jarke boje, ali i kontrast toplo – hladnih boja (npr. crvena i plava). Na nekim ilustracijama moguće je uočiti antropomorfizaciju likova te stilizaciju (kasnije u radu, na primjerima ove tehnike će biti objašnjene). One su figurativno likovno djelo. Linije su često plošne, jednostavne, ali mogu biti i konturne. Ilustrator ponekad pozadinu ostavlja bijelu ili je jednolično obojana, a perspektive su često vertikalne i

¹¹ Prema: <https://kathytemean.wordpress.com/2010/09/11/illustrator-saturday-lorraine-dey/> (2.6.2017)

¹² Prema: <http://www.creativebloq.com/computer-arts/childrens-book-illustration-5059871> (27.5.2017)

¹³ Prema: <http://gkd.hr/izlozba/6-biennale-ilustracije/> (9.6.2017)

¹⁴ Prema: <http://gkd.hr/izlozba/6-biennale-ilustracije/> (9.6.2017)

linearne, ali ponekad i poliperspektivne. Svaki suvremeni ilustrator koristi neki svoj stil i različitu kombinaciju tehnika, stoga je teško strogo definirati likovni jezik u suvremenoj umjetnosti što će se bolje vidjeti na sljedećim primjerima suvremenih dječjih ilustracija.

7. PRIMJERI SUVREMENIH DJEČJIH ILUSTRACIJA U SVIJETU

Danas širom svijeta postoji mnogu ilustratora dječjih knjiga, slikovnica, stripova i ostalih sadržaja gdje možemo pronaći ilustracije namijenjene djeci. U nastavku slijede biografije o nekoliko izdvojenih ilustratora i ponešto o njihovim radovima.

7.1. *Eric Carle: Vrlo gladna gusjenica*

Eric Carle rođen je 25. lipnja 1929. godine u Syracuseu, New Yorku. Sa šest godina preselio se u Njemačku gdje se školovao i završio umjetničku akademiju. 1952. godine vratio se u Ameriku te je pronašao posao kao grafički dizajner u odjelu za promociju New York Timesa. Kasnije je bio i umjetnički direktor agencije za oglašavanje. Ilustrirao je više od sedamdeset knjiga, od kojih je većinu i on sam autor.¹⁵

Njegova najpoznatija slikovnica je *Vrlo gladna gusjenica* (1969) koju je sam napisao i ilustrirao. Prevedena je na 62 jezika i prodana u 44 milijuna kopija. Priča je edukativna te uči djecu o transformaciji gusjenice u leptira, o danima u tjednu i nazivima raznih namirnica za jesti. Njegova likovna tehnika je vrlo prepoznatljiva za njega. Koristi se kolažem, ručno oslikanim papirima koje reže i slaže u slojeve koji formiraju svijetle i vesele slike. U ovoj slikovnici stranice (odnosno hrana) su probušene zbog čega dijete ima dojam kao da gusjenica stvarno jede sve nabrojane namirnice.¹⁶

¹⁵ Prema: <http://www.eric-carle.com/bio.html> (3.6.2017)

¹⁶ Prema: <http://www.eric-carle.com/bio.html> (3.6.2017)

Slika 1. Naslovna strana slikovnice *Vrlo gladna gusjenica*.

Ilustracija na naslovnoj strani slikovnice *Vrlo gladna gusjenica* napravljena je plošno i u tehnici tempera. Papiri koji nisu jednolično obojani, Eric Carle je izrezao i od toga oblikovao gusjenicu. Na ovaj način su napravljene i druge ilustracije u slikovnici. Koristi se jarkim i veselim bojama, kao što su zelena i crvena. Kombinira tople i hladne boje. Gusjenica je dovršena iscrtavanjem šarenih, kratkih i vodoravnih linija oko njezinog tijela.

7.2. *Chris Van Allsburg: Polarni ekspres*

Sljedeći ilustrator je Chris Van Allsburg koji je rođen u Grand Rapidsu u Michiganu 18. lipnja 1949. godine. Diplomirao je na Sveučilištu u Michiganu 1972, a 1975. magistrirao je skulpturu u Školi dizajna Rhode Island. Napisao je i ilustrirao oko dvadeset knjiga.¹⁷

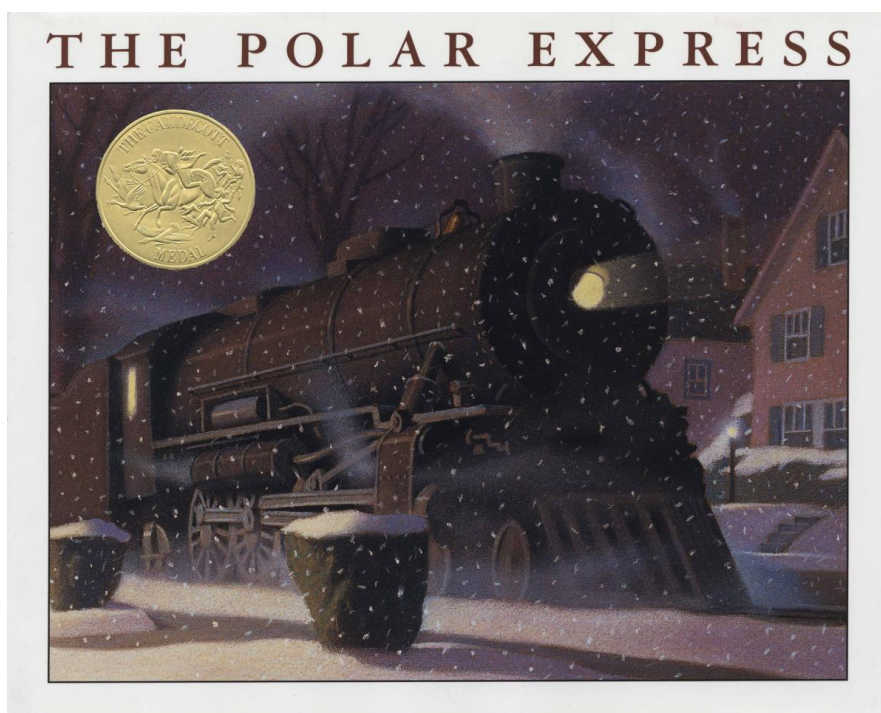
U recenziji na internetskoj stranici *Children's Literature Book Reviews*¹⁸ navodi se kako je *Polarni ekspres* (1985) njegova najpoznatija autorska dječja

¹⁷ Prema: <http://hmhbooks.com/chrisvanallsburg/biography.html> (3.6.2017)

¹⁸ Prema: <http://reviews-of-childrens-literature.pbworks.com/w/page/10581730/The%20Polar%20Express> (3.6.2017)

knjiga, po kojoj je 2004. snimljen istoimeni animirani film. Krista Kildea u recenziji navodi da su ilustracije u ovoj knjizi napravljene uljanim pastelama. Detalji su dobro naglašeni i uočljivi. Često crta iz perspektive djeteta kako bi prenio svijet kakvog oni vide, ali i iz ptičje i žablje perspektive (u ravnini s podom). Dijelovi ilustracija koji su zamagljeni predstavljaju impresionistički stil, iako je i realistični dio isto zamagljen, ipak prikazuje više detalja. Dojam teksture je postigao uporabom bijele boje i miješanjem boja. Stavljanjem „bijeke točke“ unutar boje nekog predmeta dobiva se dojam realnijeg.

Ilustrator Chris Van Allsburg u ovoj slikovnici koristi hladne i tamnije boje koje odgovaraju sadržaju priče.

Slika 2. Naslovna strana dječje knjige *Polarni ekspres*.

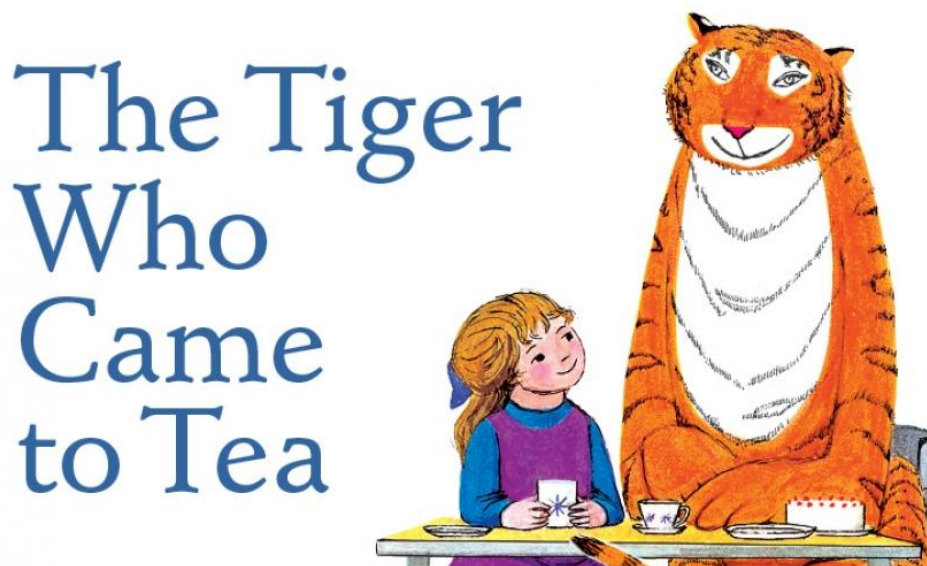
7.3. Judith Kerr: *Tigar koji je došao na čaj*

Judith Kerr je britanska spisateljica i ilustratorica. Rođena je u Berlinu 14. lipnja 1923. Kad je imala 9 godina, zajedno s roditeljima i bratom pobjegla je iz Njemačke. Išla je u 11 različitih škola, a za vrijeme rata radila je u Crvenom križu. 1945. godine osvojila je stipendiju za Srednju školu za umjetnost i obrt. Od tad je radila kao umjetnica i scenaristica BBC-a, a zatim i kao spisateljica te ilustratorica dječjih knjiga.¹⁹

¹⁹ Prema: <https://www.harpercollins.co.uk/cr-100004/judith-kerr> (3.6.2017)

Slikovnica *Tigar koji je došao na čaj* kojoj je ona autor i ilustrator, prvi put je objavljena 1968. godine. Lynley Stace u recenziji²⁰ navodi kako je ilustratorica u slikovnici najviše koristila jarke boje za likove i predmete kako bi ih naglasila, a pozadinu je ostavila bijelu. Najznačajnije za ilustraciju naslovnice slikovnice je to što je za oči djevojčice stavila samo točkice s linijama koje su prikazivale gornji kapak, dok su oči tigra nacrtane detaljnije i djeluju više ljudski. Prednost crtanja dječjih likova u nekakvom osnovnom obliku (točkice za oči, mala linija za nos) je ta da se misli na „djecu općenito“, a ne na neko „određeno dijete“. Činjenica toga da su oči tigra nacrtane kao ljudske pridonosi humoru jer tigrovi ne dolaze na čaj niti izgledaju ljudski.

Također se na ilustracijama uočava da su linije tanke i strukturne (nabor na odjeći, kosa djevojčice). U ovoj slikovnici ilustratorica se koristila linearnom perspektivom.

Slika 3. Ilustracija na koricama slikovnice *Tigar koji je došao na čaj*.

7.4. Lorraine Dey: Božićna bobica

Jedna od ilustratorica koja radi digitalne ilustracije je Lorraine Dey. Rođena je 27. siječnja 1979. u Francuskoj. Osnivačica je studija za ilustracije i dizajna pod nazivom *Deystudio, LLC*. Osim što ilustrira i dizajnira dječje knjige, njezini dizajni se mogu vidjeti i na posuđu, čestitkama, odjeći, časopisima. Koristi se različitim

²⁰ Prema: <http://www.slaphappylarry.com/picturebook-study-the-tiger-who-came-to-tea-by-judith-kerr/> (3.6.2017)

stilovima, od realnog do tehnike ilustracije „digitalnom olovkom“. U ilustriranju dječjih knjiga, ali i pisanju, Lorraine je usredotočena na radost djece što prikazuje u ilustracijama na izrazu njihovih lica te kretnji likova. Za ilustriranje koristi se najnovijim softverom i tehnologijom dizajna kako bi stvorila vizualno živahne likove.²¹

Na početku svoje karijere koristila se tradicionalnim crtanjem skice olovkom, a zatim bojanjem akrilnim bojama. Sada i dalje skice radi olovkom, a potom ih skenira na računalo kao digitalni dokument kako bi ih obojala i dodala nekoliko detalja u programu Adobe Photoshop. Svoje ilustracije radi na Wacom tabletu koji ima odgovarajuću olovku te se s njom koristi kao što se koristi i kistom. Postoji i brži način, ali ovaj je sličniji tradicionalnom korištenju kista i akrilne boje te ilustratorica kaže kako se njoj više sviđa ovakav „sporiji“ način jer uživa u cijelom tom procesu digitalne umjetnosti i ne želi da što prije završi.²²

Na korici slikovnice *Božićna bobica*, koju je napisala Lisa Young, vidi se kako nije slikano na tradicionalni način. Korišten je digitalni način ilustriranja. Prevladavaju hladne boje (kao što je plava), ali ima naznake toplih boja (crvena). Linije i prijelazi nisu oštri i nagli. Detalji, kao što su magla, dlaka, brkovi, uočljivi su. Perspektiva je vertikalna.

Slika 4. Ilustracija slikovnice *Božićna bobica*.

²¹ Prema: <http://www.deystudio.com/> (4.6.2017)

²² Prema: <https://kathytemean.wordpress.com/2010/09/11/illustrator-saturday-lorraine-dey/> (2.6.2017)

8. PRIMJERI SUVREMENIH DJEČJIH ILUSTRACIJA U HRVATSKOJ

Prema Zalar (2014) danas se ilustracije mogu pronaći u različitim suvremenim slikovnicama. U Hrvatskoj postoji velik broj autorskih slikovnica (ilustrator i pisac je ista osoba), a zatim i slikovnice nastale prema animiranim filmovima (npr. *Profesor Baltazar*), strip-slikovnice, slikovnice o slovima, o zaslužnim ljudima (znanstvenicima, umjetnicima), turističko-informativno usmjerene slikovnice, problemske slikovnice (o down sindromu, autizmu, sljepoći, itd), slikovnice s hrvatskim pučkim pričama te one s vjerskim sadržajem (Zalar, 2014). Zanimljivo je kako se interes za dječje sadržaje sve više povećava pa tako i dječje ilustracije nalazimo u različitim oblicima i iz različitih medija (kao što je profesor Baltazar).

Ranka Javor (2000) navodi kako je u suvremenom dobu u Hrvatskoj dječje ilustracije izradilo stotinjak ilustratora. Neki od njih su Mladen Veža, Ivica Antolčić, Vojo Radoičić, Pika Vončina, Svjetlan Junaković i drugi. U nastavku slijede kratke biografije hrvatskih ilustratora i ponešto o njihovim ilustracijama.

8. 1. Pika Vončina: Božićna bajka

Pika Vončina rođena je 8. siječnja 1961. godine u Zagrebu. Tu je i diplomirala na Akademiji likovnih umjetnosti 1987. godine. Dobitnica je Rektorove nagrade. Od kada je završila studij bavi se ilustracijom. Ilustrirala je četrdesetak knjiga za djecu za mnoge nakladničke kuće. Osim toga, ilustrira i školske udžbenike te objavljuje ilustracije u časopisima za djecu (Javor, 2000).

Slikovnicu *Božićna bajka* (1992) napisala je Nada Iveljić, a ilustrirala Pika Vončina. Slikovnica je namijenjena djeci. U ovoj slikovnici položaj teksta na svakoj stranici mijenja mjesto, ili je iznad ili ispod ilustracije. Ilustracije prate sadržaj teksta.

Slika 5. Primjer ilustracije u slikovnici *Božićna bajka*.

Ilustratorica u ovoj slikovnici koristi kombinaciju tehnike bojica i rapidografa. Konturne linije su nacrtane rapidografom. Koristi se sjenčanjem te na svakoj ilustraciji pozadina je plave boje, što većinom predstavlja nebo. Boje nisu jarke. Često se koristi smeđom bojom. Prevladavaju hladnije boje (plava, zelena), osim što su zvijezda i mjesec uvijek tople boje (žuto s crvenim). Neke ilustracije imaju kontrast toplo – hladne, točnije kontrast žuto (mjesec, zvijezda) – plave (nebo) boje. Likove (kao što su Zvijezda Večernjica i Mjesec) je antropomorfizirala, odnosno dala im je ljudske osobine. Prikazani su preuveličano i imaju ljudske dijelove lica (nos, oči, obrve, usta). Mjesec ima i kapu, a zvijezda izgleda kao da ima ruke i noge. Perspektiva je vertikalna.

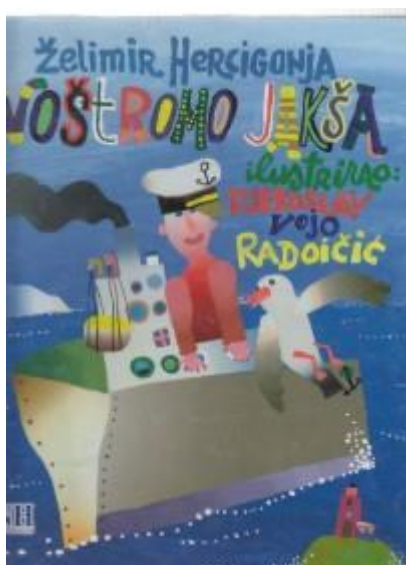
8.2. Vjekoslav Radoičić: *Noštromo Jakša*

Vjekoslav Vojo Radoičić rođen je 1930. u Požegi. Završio je Pomorsku akademiju u Rijeci 1957. godine. Imao je mnogo izložba, sveukupno 265. Izlagao je po cijeloj Hrvatskoj i svijetu. U Rijeci, Opatiji, Zagrebu, Dubrovniku, Veneciji, Firenci, Beču, Londonu, Melbournu, New Yorku, Oslu. Ima 16 autorskih knjiga, ali ilustrirao je i likovno opremio 73 knjige. Opremio je dječje i odrasle knjige te udžbenike. Uz to, bavi se i primijenjenom umjetnošću, karikaturom, malom plastikom i tekstilnim dizajnom. Napravio je pedesetak scenografija za razne

kazališne kuće (Javor 2000). U svojim ilustracijama koristi se razigranim bojama i ima osebujan likovni izraz koji daju njegovu djelu pečat trenutačne prepoznatljivosti i autorskog „rukopisa“ koji nije moguće kopirati (Hercigonja, 2004).

Najčešća tema njegovih djela su imaginarni, nadrealni predjeli, osobito morski. Stil temelji na bogatom crtežu i živim bojama, a uz elemente dječjeg stvaralaštva i tekstualne poruke, često rabi i tehniku kolaža (Hercigonja, 2004).

Radoičić je ilustrirao slikovnicu *Noštromo Jakša* (2004) od Želimira Hercigonje. Radoičić u ovoj slikovnici koristi kombinaciju tehnike kolaža i tempera. Na prvoj ilustraciji se vidi kako su tijelo galeba, oblaci, brod, kuće izrezani iz kolaža, a noge i kljun galeba, krovovi i sve ostalo je dovršeno temperama. Koristi upadljive boje i nijansiranje. Na svim ilustracijama prevladavaju hladnije boje (plava, zelena ili ljubičasta). Može se uočiti i kontrast boja, toplo – hladno. Na primjer, crveno - plavo, žuto – plavo, narančasto – plavo, žuto – zeleno. Ilustrator koristi poliperspektivu.

Slika 6. Naslovna ilustracije slikovnice *Noštromo Jakša*.

Ilustrator se koristi tehnikama koje su prepoznatljive za njega. Primjer za to je ilustracija pri kraju slikovnice. Tu ljudi izgledaju kao da su razbacani po cijeloj ulici, ne izgledaju kao da se prirodno kreću, a kuće su prikazane vertikalno. Na nekim kućama je stavio nazive, kao na primjer Kraš, Radio Rijeka, Robna kuća Rijeka. Na taj način je prikazao da je to zaista grad Rijeka.

Prethodno opisane ilustracije napravljene su „tradicionalnim“ likovnim tehnikama (kolaž, uljane paste, tempere...). Osim takvih tehnika, u zadnje vrijeme imamo sve više i hrvatskih ilustratora koji se koriste svim sredstvima koji im omogućuju digitalno ilustriranje. Neki od takvih ilustratora su Jelena Brezovec i Gordana Ivković.

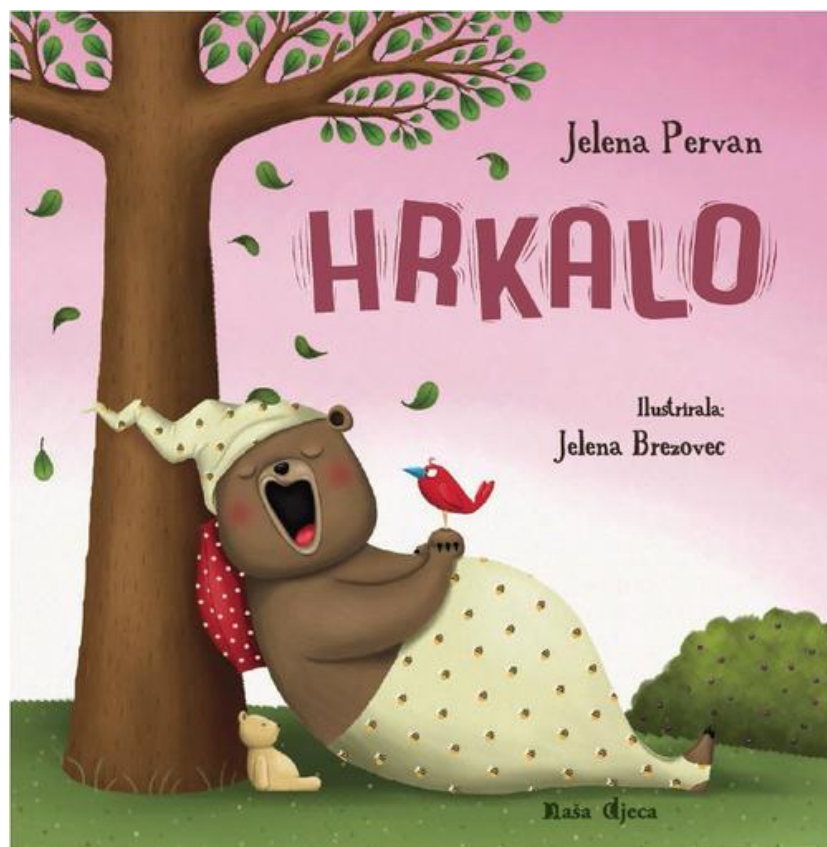
8.3. Jelena Brezovec: *Hrkalo*

Jelena Brezovec rođena je 1980. godine u Varaždinu. Diplomirala je sociologiju i kroatologiju na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a crtanje joj je dugo vremena bio samo hobi. 2008. godine postaje suosnivačica izdavačke tvrtke *Evenio d.o.o.* (tiskani i digitalni proizvodi za djecu), a 2010. upisuje tečaj grafičkog dizajna. Od tada se aktivno bavi digitalnom ilustracijom, ali najviše namijenjeno za djecu. Objavila je nekoliko edukativnih bojanki i slikovnica, iPad aplikaciju za djecu te knjigu ilustracija. Sudjelovala je na nekoliko izložbi u Zagrebu i Italiji te osvojila nekoliko nagrada i priznanja.²³

Tekst za slikovnicu *Hrkalo* (2013) napisala je Jelena Pervan, a Jelena Brezovec ju je digitalno ilustrirala.²⁴ Kao i ostali digitalni ilustratori, Jelena je koristila Adobe Photoshop te Wacom tablet. Koristi i tople i hladne boje koje nisu upadljive. Na naslovnici ove slikovnice trava, grmlje i pidžama imaju detalje (bobice, točkice pčelice). Ilustracija nije jednolično obojana, linije nisu naglašene, a perspektiva je vertikalna.

²³ Prema: <http://www.montelibric.sanjamknjige.hr/hr/2015/ml-autori/> (4.6.2017)

²⁴ Prema: <http://www.jelenabrezovec.com/about.html> (8.6.2017)

Slika 7. Digitalna ilustracija naslovne strane na slikovnici *Hrkalo*.

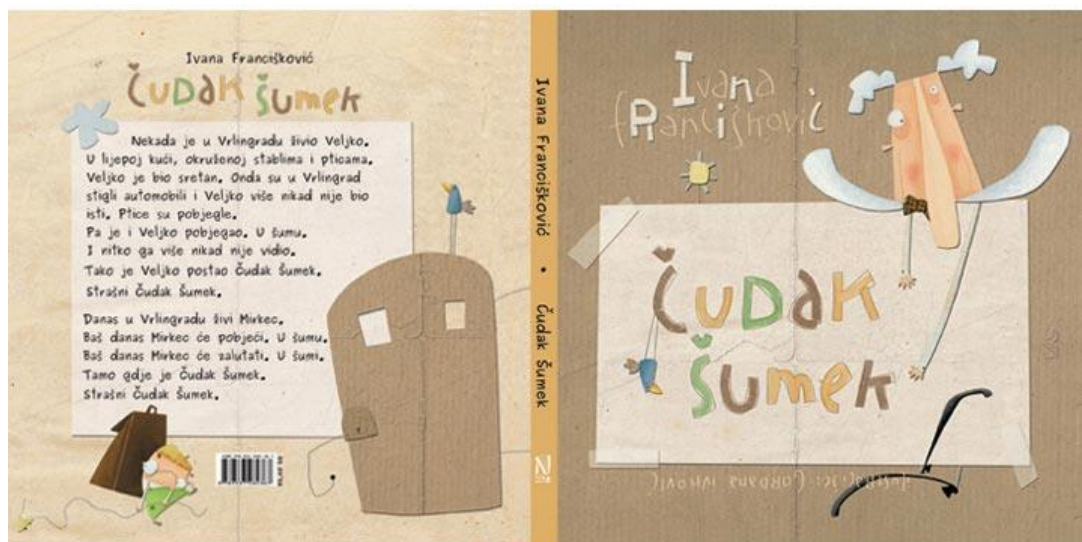
8.4. Gordana Ivković: *Čudak Šumek*

Još jedna hrvatska digitalna ilustratorica je Gordana Ivković. Osim ove tehnike, koristi se i kolažem, olovkom, tušem i drugim tehnikama. Neko vrijeme je surađivala s britanskom-australskom ilustratorskom agencijom. Najviše voli ilustrirati za djecu koji su joj ujedno i inspiracija. Dobila je jednu nagradu za *Čudak Šumek* te je ušla u uži krug za nagradu *Grigor Vitez*.²⁵

Tekst za slikovnicu *Čudak Šumek* (2011) je napisala Ivana Francišković, a digitalno ju je ilustrirala Gordana Ivković. U ovoj slikovnici koristi se tonovima toplih i prirodnih boja koje sugeriraju raspoloženje likova, doba dana, ali i mjesta kojima se radnja odvija. Mnogo koristi zemljanu boju šumskog tla, zlatnožutu koja predstavlja jutro, a sivoplava tišinu noći.²⁶

²⁵ Prema: <http://gkr.hr/Magazin/Razgovori/Leksikon-ilustratorice-Gordana-Ivkovic> (8.6.2017)

²⁶ Prema: http://www.superknjizara.hr/?page=knjiga&id_knjiga=48711 (8.6.2017)

Slika 8. Digitalne ilustracije na koricama slikovnice *Čudak šumek*.

Likovi su stilizirani. Stilizacija²⁷ u likovnoj umjetnosti znači pojednostavnjivanje, odnosno svođenje oblika kakvi se nalaze u prirodi na jednostavne, osnovne, tipične, a detalji koji su slučajni i suvišni, oni se eliminiraju. Također dijelovi tijela nisu proporcionalni (na primjer glava likova je jednako velika kao i tijelo).

9. NAGRADE I PRIZNANJA ZA DJEČJE ILUSTRATORE IZVAN HRVATSKE

U svijetu postoji razna priznanja i nagrade za ilustratore i njihove radove, ali samo u nekoliko njih i Hrvatska sudjeluje. To su: IBBY, nagrada *Hans Christian Andersen*, nagrade na *Sajmu dječjih knjiga u Bologni* i ALMA – Memorijalna nagrada *Astrid Lindgren*.

9.1. IBBY

International Board on Books for Young People (IBBY) je međunarodno vijeće za dječju knjigu koje je osnovano 1953. godine u Zürichu. Nefitna je organizacija koju čini mreža ustanova i pojedinaca što u svojem radu na različite načine povezuju djecu i knjige. Danas ima više od sedamdeset zemalja članica, a

²⁷ Prema: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58105> (8.6.2017)

jedna od njih je i Hrvatska. Od 1995. godine Hrvatski centar za dječju knjigu u Knjižnicama grada Zagreba predstavlja Hrvatsku sekciju IBBY-ja. IBBY dodjeljuje međunarodne nagrade i priznanja (Andersenova nagrada, diplome Časne liste IBBY-ja i nagrada IBBY Asahi za poticanje čitanja).²⁸ Hrvatska ilustratorica Manuela Vladić Maštruko sa slikovnicom *Marino* (Naklada Sipar, Zagreb, 2014) nalazi se na posljednjoj Časnoj listi IBBY-ja iz 2016. godine.²⁹ Osim nje, na Časnoj listi iz 2012. godine bio je Zdenko Bašić s knjigom *Alisa u zemlji čudesa* prema Lewisu Carrollu (Planetopija, Zagreb: 2009)³⁰, a iz 2014. bila je ilustratorica Marsela Hajdinjak s knjigom *Nezadovoljna bubamara* Sunčane Škrinjarić (Mozaik knjiga, Zagreb: 2012)³¹.

9.2. Nagrada Hansa Christiana Andersena

Ova nagrada se dodjeljuje svake dvije godine živućem piscu i ilustratoru na području produkcije dječje knjige. Svaka zemlja (79 članica) nominira jednog kandidata, a međunarodni žiri, odnosno udruga IBBY objavljuje pet finalista, a na kraju i pobjednika. Od 1996. godine do danas ilustratori Ivica Antolčić, Ivan Vitez, Vjekosla Vojo Radoičić, Cvjeta Job i Svjetlan Junaković bili su hrvatski kandidati za ovu nagradu.³² Posljednja dobitnica nagrade za ilustratora iz 2016. godine je Rotraut Susanne Berner iz Njemačke.³³

9.3. Sajam dječjih knjiga u Bologni

Sajam dječjih knjiga u Bologni utemeljen je 1963. godine. Tamo IBBY održava konferenciju za tisak te se objavljuju dobitnici međunarodnih nagrada i najavljuju se najvažnije aktivnosti u tekućoj godini. Također IBBY ovdje redovito ima svoj štand gdje izlozbama predstavlja nominirane za međunarodne nagrade i

²⁸ Prema: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=26826> (8.6.2017)

²⁹ Prema: <http://www.ibby.org/awards-activities/awards/ibby-honour-list/> (9.6.2017)

³⁰ Prema: <http://www.mvinfo.hr/clanak/nada-mihelcic-zdenko-basic-i-zeljka-cernok-na-casnoj-listi-ibby-2012> (9.6.2017)

³¹ Prema: <http://dhk.hr/medunarodni-projekti/hrvatska/branka-primorac-na-casnoj-listi-ibby> (9.6.2017)

³² Prema: <http://www.booksa.hr/vijesti/blitz-vijesti/hrvatski-kandidat-za-andersena> (9.6.2017)

³³ Prema: <http://www.ibby.org/awards-activities/awards/hans-christian-andersen-awards/hcaa-2016/?L=0> (9.6.2017)

priznanja. Od 2006. godine na *Sajmu dječjih knjiga u Bologni* sudjeluje i Hrvatski centar za dječju knjigu – Hrvatska sekcija IBBY-ja koji pripremaju hrvatski nastup (izdavače knjiga, pisce i ilustratore za djecu i mlade), a sve to organizira *Udruga nakladnika dječje knjige* pri Hrvatskoj gospodarskoj komori uz financijsku potporu Ministarstva kulture i Ureda za kulturu grada Zagreba. 2015. godine sudjelovalo je nekoliko hrvatskih ilustratora: Saša Jantolek, Mirna Sišul, Sanja Šantak, David Peros Bonnot, Jelena Brezovec, Andreja Živko, Andrea Petrlik Huseinović i Zdenka Bilušić.³⁴

9.4. Memorijalna nagrada Astrid Lindgren (ALMA)

Nakon smrti (2002. godine) znamenite spisateljice za djecu Astrid Lindren, po njezinom imenu utemeljena je memorijalna nagrada (Astrid Lindgren Memorial Award – ALMA). Vodi ju Swedish Arts Council u Stockholmu, a utemeljila ju je Švedska vlada. Među odabranim ustanovama i organizacijama pojedinih zemalja koje imaju pravo na nominaciju je i Hrvatski centar za dječju knjigu – Hrvatska sekcija IBBY-ja u Knjižnicama grada Zagreba. Nagrada se dodjeljuje svake godine živućem piscu, ilustratoru ili promotoru čitanja, a ona iznosi 5 milijuna švedskih kruna. Do sada su ilustratori Vjekoslav Vojo Radoičić, Svjetlan Junaković i Andrea Petrlik Huseinović bili kandidirani za nagradu ALMA od strane Hrvatskog centra za dječju knjigu, a o tome je odlučivao Nacionalni odbor za dječju knjigu.³⁵

10. NAGRADE ZA DJEČJE ILUSTRATORE U HRVATSKOJ

10.1. Nagrada Grigor Vitez

Nagrada *Grigor Vitez* godišnja je nagrada za dječju knjigu i ilustraciju, a osnovana je i po prvi put dodijeljena 1967. godine. Osnivač nagrade je *Savez društva Naša djeca Hrvatske* koji godinama djeluju s djecom i za djecu. Ime je dobila po književniku Grigoru Vitezu koji je najveći dio svog rada posvetio djeci te je bio

³⁴ Prema: <http://www.mvinfo.hr/clanak/udruga-hrvatska-djecja-knjiga-na-sajmu-djecje-knjige-u-bologni-2015> (9.6.2017)

³⁵ Prema: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/medjunarodna-suradnja-7432/alma-memorijalna-nagrada-astrid-lindgren-7436/7436> (9.6.2017)

dugogodišnji suradnik *Saveza*. Prvi dobitnici ove nagrade (održano 13. listopada 1967. godine) bili su književnici Gustav Krklec i Ratko Zvrko te likovni umjetnici-ilustratori Cvijeta Job i Vilko Selan Gliha. Do danas, ovu nagradu je primilo 53 književnika/ica za književne tekstove te 34 likovna umjetnika/ca za ilustracije u knjigama za djecu. Također posebne pohvale dobivaju i urednici i nakladnici jer za kvalitetnu dječju knjigu ili slikovnicu, potreban je sklad teksta, ilustracije, grafičkog i likovnog uređenja te dizajn.³⁶

Ove godine *Savez društva Naša djeca Hrvatske* organizirala je 49. dodjelu nagrade *Grigor Vitez* za produkciju u 2016. godini. Nagrađeni ilustratori su Ana Kadoić za slikovnice *Što rade odrasli* i *Petar i tramvaj* (Kašmir promet, Zagreb, 2015) i Marsel Hajdinjak za slikovnicu *Slavuj* (Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2015). Nagrada se sastoji od novčanog iznosa, diplome te statue *Ptica* (djelo akademske slikarice Ksenije Kantoci).³⁷

10.2. Nagrada Ivana Brlić-Mažuranić

Nagradu *Ivane Brlić-Mažuranić* za najbolji književni tekst i ilustracije u tekućoj godini, utemeljila je izdavačka kuća *Školska knjiga* 1971. godine. U vrijeme Domovinskog rada dodjela nagrade je preseljena u Slavonski brod, gdje je Ivana Brlić-Mažuranić napisala *Priče iz davnine* i gdje je njezin obiteljski muzej. Prvu nagradu *Ivana Brlić-Mažuranić* za ilustracije u dječjoj knjizi *Kiki – mala polarna lisica* (Nada Iveljić, *Školska knjiga*, Zagreb, 1971), dobio je Stevo Binički. Ostali nagrađeni ilustratori su: Bojan Stranić, Albert Kinert, Zlatko Bourek, Ivica Antolčić, Josip Bifel, Živko Haramija, Nives Kavurić-Kurtović, Joško Marušić, Jagoda Kaloper, Branka Četković, Nevenka Macolić, Zvonko Lončarić, Vojo Radoičić, Mladen Veža, Borivoj Dovniković, Joško Marušić, Ivan Vitez, Svjetlan Junaković, učenici prof. Đurđe Vilagoš Osnovne škole „Ivana Brlić-Mažuranić“ iz Slavenskog Broda te Đurđa Vilagoš, Mihajlo Arsovski i Zvonimir Lončarić. Neki od navedenih su nagrađeni i više puta. Nagrada se sastoji od novčanog iznosa, diplome te statue

³⁶ Prema: <http://www.savez-dnd.hr/podnaslov-ap-05/> (9.6.2017)

³⁷ Prema: <http://www.savez-dnd.hr/dobitnici-knjizevne-nagrade-grigor-vitez-za-2016/> (9.6.2017)

Gita i Hlapić (rad akademskog kipara Želimira Janeša). Od 2001. godine nagrada se privremeno ne dodjeljuje.³⁸

10.3. Nagrada Kiklop

Postoji i nagrada *Kiklop* koju je utemeljila manifestacija *Sa(n)jam knjige u Istri* 2004. godine. Nagrada se dodjeljuje u 12 kategorija: urednik/ica godine, prozno djelo godine, debitantska knjiga godine, pjesnička zbirka godine, knjiga eseja godine, publicistička knjiga godine, znanstvena knjiga godine, slikovnica godine, knjiga godine za djecu i mladež, knjiga inozemnog autora/ice godine, prijevod godine te leksikografsko djelo godine.³⁹

Posljednja dodjela nagrade *Kiklop* bila je 2014. godine, a za neke kategorije nagrade nisu ni dodjeljivane. Za knjigu godine za djecu i mladež dobili su Silvija Šesto (tekst), Davor Šunk (ilustracije) i Ana Šesto (fotografije): *Palac Sim palac Tam* (Naklada Semafora, Zagreb 2/2014). Nagradu *Kiklop* izradila je pulska keramičarka i skulptorica Marina Orlić.⁴⁰

10.4. Nagrada Ovca u kutiji

Od 2005. godine dodjeljuje se i književno-likovna nagrada za najbolju hrvatsku slikovnicu koja se zove *Ovca u kutiji*. Umjetnička organizacija *Autorska kuća* bila je organizator nagrade do 2007. godine, a od 2008. nagradu dodjeljuje udruga *Knjiga u centru*. Članovi stručnog žirija sastavljeni od književnika, književnih kritičara i ilustratora, a postoji i neovisan dječji žiri (svi članovi žirija mijenjaju se svake godine). Od kad se *Ovca u kutiji* održava u okviru Međunarodnog sajma knjiga Interliber, dodjeljuje se i nagrada publike.⁴¹

³⁸ Prema: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/clanstva-771/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu/nagrada-ivana-brlic-mazuranic/2034> (9.6.2017)

³⁹ Prema: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu-7431/nagrada-kiklop-7442/7442> (9.6.2017)

⁴⁰ Prema: <http://www.sanjamknjige.hr/hr/2015/kiklop/dobitnici-knjizne-nagrade-kiklop-2015/> (9.6.2017)

⁴¹ Prema: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu-7431/ovca-u-kutiji-7443/7443> (9.6.2017)

Na dodjeli 2016. godine nagradu stručnog žirija su dobile Ana Đokić (tekst) i Dubravka Kolanović (ilustracije) za slikovnicu *Bao baobab i mala Kibibi* (Knjiga u centru, Zagreb, 2016). Dvije slikovnice su dobile nagradu dječjeg žirija, a to su *Sirup protiv mačjeg kašlja* (Naklada Semafora, Zagreb, 2016) s autoricom Silvijom Šesto i ilustratoricom Vandom Čižmek te slikovnica *O zmaju koji je volio cvijeće* (Knjiga u centru, Zagreb, 2015) s autoricom Emom Pongrašić i ilustratorom Bobom Živkovićem. Nagrada se sastoji od skulpture *Ovca u kutiji*.⁴²

10.5. Hrvatski biennale ilustracije

Postoji i međunarodna izložba ilustracija koja se održava u Galeriji Klovićevih dvora pod pokroviteljstvom Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske te sponzora, a zove se *Hrvatski biennale ilustracije*. Jedan od pokretača je Hrvatski centar za dječju knjigu – Hrvatska sekcija IBBY. Predstavljaju se razni autori te se dodjeljuju nagrade i promoviraju mladi autori.⁴³ Katalog izložbe *Prvi hrvatski biennale ilustracije* održana je od 6. lipnja do 30. srpnja 2006. godine, a sudjelovali su likovni umjetnici iz Hrvatske, Austrije, Irana, Slovačke i Slovenije.⁴⁴

Šesti hrvatski biennale ilustracije je posljednja održana izložba koja je trajala od 8. lipnja do 31. srpnja 2016. godine. Tematski kontekst bio je zasnovan na interdisciplinarnom prožimanju ilustracije i animacije. Za ovu promjenu dobili su podršku od izv. prof. art. Darka Kreča, pročelnika Odsjeka za animirani film i nove medije ALU iz Zagreba koji je ujedno i jedan od članova prosudbene komisije. Za izložbu na Šestom hrvatskom biennaleu ilustracija prosudbena komisija izabrala je sljedeće ilustratore: Ivana Armanini, Zdenko Bašić, Marko Belić, Iva Božić, Marija Brašnić, Aleksander Brezlan, Vanda Čižmek, Marko Dješka, Branko Farac, Ivana Guljašević, Davor Habajec, Marsela Hajdinjak, Ana Horvat, Saša Jantolek, Katarina Jukić, Irena Jukić-Pranjić, Maja Kastelić, Helena Klakočar, Dubravka Kolanović, Renata Ladović Meštrović, Dina Milovčić et. al., Manica K. Musil, Martina Lexi

⁴² Prema: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu-7431/ovca-u-kutiji-7443/7443> (9.6.2017)

⁴³ Prema: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/djelovanje-u-hrvatskoj/hrvatski-biennale-ilustracije-7429/7429> (9.6.2017)

⁴⁴ Prema: <http://katalog.kgz.hr/pagesresults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid=1&spv0=hrvatski+biennale+ilustracije&xm0=1&selectedId=129004764> (9.6.2017)

Vizec, Martina Meštrović, Davor Pavelić, Matija Pisičić, Andreja Peklar, Margareta Peršić, David Peroš Bonnot, Sanja Pribić, Goran Radošević, Mislav Rotim, Alenka Spačal, Danijel Srdarev, Hana Stupica, Andreja Sužnjević, Sanja Šantak, Manuel Šumberac, Davor Šunk, Anja Tolar Tomšič, Mislav Tomašinjak, Tomislav Torjanac, Vendi Vernić, Manuela Vladić Maštruko, Marija Vuletić.⁴⁵

⁴⁵ Prema: <http://gkd.hr/izlozba/6-biennale-ilustracije/> (9.6.2017)

11. ZAKLJUČAK

Ovim završnim radom nastojala sam prikazati kako se dječja ilustracija kao i sve ostalo, s vremenom mijenja pod utjecajem napretka tehnologije. Prikazala sam kratki povijesni pregled, a zatim sam detaljnije opisala što se s dječjim ilustracijama događa danas. To sam nastojala bolje prikazati odabranim primjerima i slikama ilustracija.

Smatram da je ispravno navedeno da suvremena dječja ilustracija započinje od pedesetih godina 20. stoljeća, ali ipak mislim da se u zadnjih dvadesetak vidi još veći preokret i to od kad je nastupila digitalizacija. Iako se to pojavilo, nije se smanjila kreativnost ilustratora, a ni njihov način razmišljanja. Oni nastoje što više iskoristiti ovo što im suvremeno doba pruža. Samom pojavom naprednije tehnologije omogućeno je da animacija prelazi u ilustraciju i obrnuto. Smatram da je ovo vrlo dobro za djecu jer svoje najdraže likove iz animiranih filmova, mogu gledati i čitati u slikovnicama. Korisno je jer na taj način djeca provode manje sati ispred TV ekrana. Osim toga, ovo omogućuje korištenje i kombiniranje već postojećih te razvoj novih tehnika kojima se mogu služiti ilustratori.

U današnjem svijetu ilustracija je sveprisutna i znatno utječe od najranijih dana na razvoj dječje osobnosti, spoznaja i umjetničkog senzibiliteta. Djeci nije važno čime je stvorena ilustracija, bilo to akrilnim bojama ili digitalnom olovkom. Njima je jedino bitno da imaju mogućnosti za maštanje i prelazak u zamišljeni svijet. U tome veliku ulogu imaju odgajatelji koji moraju znati odabrati slikovnicu s kvalitetnim književnim tekstom, ali i ilustracijama. Od najranije dobi djeca moraju imati dobre uvjete za razvoj likovnog stvaralaštva i osjećaja za estetiku. Odgajatelji su djeci uzor koji slijede te on mora biti ispravan i kvalitetan.

LITERATURA:

Knjige:

Batinić, Š. i Majhut, B. (2001) *Od slikovnjaka do Vragobe: hrvatske slikovnice do 1945.* Zagreb: Hrvatski školski muzej.

Hercigonja, Želimir (2004). *Noštro mo Jakša.* Zagreb: Naklada Haid.

Male, A.(2007). *Illustration: a Theoretical & Contextual Perspective.* Lausanne: AVA.

Matasović, Pronk, Ivšić, Brozović Rončević (2016). *Etimološki rječnik hrvatskog jezika.* U: Matosović, ur. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Članci:

Balić-Šimrak, A. i Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj*, 66, str. 10-12.

Balić-Šimrak, A. (2014). Slikovnica – složena igra. U: Bežen, A., ur. *Izlet u muzej na mala vrata – prema teoriji slikovnice.* Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 70-83.

Batinić, Š. i Majhut, B. (2000). Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U: Javor, R., ur. *Kakva je knjiga slikovnica.* Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 23-38.

Hlevnjak, B. (2000). Kakva je knjiga slikovnica? U: Javor, R., ur. *Kakva je knjiga slikovnica.* Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str 7-11.

Javor, R. (2000). Ilustriranje dječje knjige u Hrvatskoj – pregled najznačajnijih autora od 1950. godine do danas. U: Javor, R., ur. *Kakva je knjiga slikovnica.* Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 39-52.

Rupčić, S. (2014). Slikovnica i jest i nije dječja knjiga. U: Bežen, A., ur. *Izlet u muzej na mala vrata – prema teoriji slikovnice.* Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 84-95.

Zalar, D. (2014). Hrvatska muzejska slikovnica kao čuvar baštine. U: Bežen, A., ur. *Izlet u muzej na mala vrata – prema teoriji slikovnice.* Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 26-69.

Elektronički izvori:

Amandahall-illustration, <http://www.amandahall-illustration.com/faqs/how-books-are-made/>. (26.5.2017)

Booksa.hr, <http://www.booksa.hr/vijesti/blitz-vijesti/hrvatski-kandidat-za-andersena>. (9.6. 2017)

Children's Literature Book Reviews, <http://reviews-of-childrens-literature.pbworks.com/w/page/10581730/The%20Polar%20Express> (3.6.2017)

Creative bloq, art and design inspiration, <http://www.creativebloq.com/computer-arts/childrens-book-illustration-5059871> (27.5.2017)

Deystudio, LLC - Lorraine Dey, <http://www.deystudio.com/> (4.6.2017)

Društvo hrvatskih književnika, (<http://dhk.hr/medunarodni-projekti/hrvatska/branka-primorac-na-casnoj-listi-ibby>) (9.6.2017)

Galerija Klovićevi dvori, <http://gkd.hr/izlozba/6-biennale-ilustracije/> (9.6.2017)

Gradska knjižnica Rijeka, <http://gkr.hr/Magazin/Razgovori/Leksikon-ilustratorice-Gordana-Ivkovic> (8.6.2017)

Harper Collins Publishers, <https://www.harpercollins.co.uk/cr-100004/judith-kerr> (3.6.2017)

Houghton Mifflin Harcourt, <http://hmhbooks.com/chrisvanallsburg/biography.html> (3.6.2017)

Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/ilustracija.html> (19.5.2017)

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=26826> (8.6.2017)

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55127> (26.5.2017)

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20287> (26.5.2017)

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58105> (8.6.2017)

Jelena Brezovec Illustration, <http://www.jelenabrezovec.com/about.html> (8.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba,
<http://katalog.kgz.hr/pagesresults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=hrvatski+biennale+ilustracije&xm0=1&selectedId=129004764> (9.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba, <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/djelovanje-u-hrvatskoj/hrvatski-biennale-ilustracije-7429/7429> (9.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba, <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu-7431/nagrada-kiklop-7442/7442> (9.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba, <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu-7431/ovca-u-kutiji-7443/7443> (9.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba, <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/hrvatski-centar-za-djecju-knjigu/medjunarodna-suradnja-7432/alma-memorialna-nagrada-astrid-lindgren-7436/7436> (9.6.2017)

Knjižnice grada Zagreba, <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/clanstva-771/hrvatske-nagrade-za-djecju-knjigu/nagrada-ivana-brlic-mazuranic/2034> (9.6.2017)

MAP Systems, na adresi <http://blog.mapsystemsindia.com/graphics/5-ground-breaking-tips-for-digital-illustrations/>. (11.8.2017)

Moderna vremena, <http://www.mvinfo.hr/clanak/nada-mihelcic-zdenko-basic-i-zeljka-cernok-na-casnoj-listi-ibby-2012> (9.6.2017)

Moderna vremena, <http://www.mvinfo.hr/clanak/udruga-hrvatska-djecja-knjiga-na-sajmu-djecje-knjige-u-bologni-2015> (9.6.2017)

Monte Librić, Festival dječje knjige, <http://www.montelibric.sanjamknjige.hr/hr/2015/ml-autori/> (4.6.2017)

Sa(n)jam knjige u Istri, <http://www.sanjamknjige.hr/hr/2015/kiklop/dobitnici-knjizne-nagrade-kiklop-2015/> (9.6.2017)

Savez Društva "Naša djeca" Hrvatske, <http://www.savez-dnd.hr/dobitnici-knjizevne-nagrade-grigor-vitez-za-2016/> (9.6.2017)

Savez Društva "Naša djeca" Hrvatske, <http://www.savez-dnd.hr/podnaslov-ap-05/> (9.6.2017)

Slap happy Larry, <http://www.slaphappylarry.com/picturebook-study-the-tiger-who-came-to-tea-by-judith-kerr/> (3.6.2017)

Superknjižara, http://www.superknjizara.hr/?page=knjiga&id_knjiga=48711 (8.6.2017)

The Getty, http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources/curricula/contemporary_art/background1.html (27.5.2017)

The International Board on Books for Young People (IBBY), <http://www.ibby.org/awards-activities/awards/hans-christian-andersen-awards/hcaa-2016/?L=0> (9.6.2017)

The International Board on Books for Young People (IBBY), <http://www.ibby.org/awards-activities/awards/ibby-honour-list/> (9.6.2017)

The Official Eric Carle Web Site, <http://www.eric-carle.com/bio.html> (3.6.2017)

Wacom, <http://community.wacom.com/interests/design/adobe-illustrator-and-wacom-pen-tablets>. (2.6.2017)

Writing and Illustrating, Sharing Information About Writing and Illustrating for Children, <https://kathytemean.wordpress.com/2010/09/11/illustrator-saturday-lorraine-dey/> (2.6.2017)

Slikovni izvori:

Slika 1.

<http://www.harfa.hr/vrlo-gladna-gusjenica/> (3.6.2017)

Slika 2.

<http://www.ala.org/alsc/awardsgrants/bookmedia/caldecottmedal/caldecotthonors/1986medalpolarexpress> (3.6.2017)

Slika 3.

<http://www.theatreroyal.com/whats-on/2015/the-tiger-who-came-to-tea/> (3.6.2017.)

Slika 4.

<http://www.deystudio.com/> (4.6.2017)

Slika 5.

<https://www.scribd.com/doc/293099304/Nada-Ivelji%C4%87-Bo%C5%BEi%C4%87na-Bajka> (10.6.2017)

Slika 6.

<http://www.gkc-petrinja.hr/biblosam/preglednaslov.php?idknjige=31476> (10.6.2017)

Slika 7.

<http://www.evenio.hr/portfolio/hrkalo/> (8.6.2017)

Slika 8.

<https://olovka.wordpress.com/cudak-sumek/> (8.6.2017)

Biografska bilješka

Moje ime je Elizabeth Kos i rođena sam 30.11.1995. u Wollongongu, Australija. Od 1998. živim u Zagrebu s roditeljima i bratom. Završila sam Osnovnu školu u Sesvetskim Selima. U ovom periodu bavila sam se plesom (folklor i hip-hop). 2010. godine upisala sam opću XII. gimnaziju, a nakon toga 2014. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Petrinji, smjer *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Aktivno se koristim Windows operativnim sustavom, MS Office programskim paketom i brojnim drugim aplikacijama. Po prirodi sam vesela, topla osoba, volim djecu i rad s njima. Slobodno vrijeme provodim s obitelji i prijateljima.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, dolje potpisana Elizabeth Kos, ovime izjavljujem kako je ovaj završni rad isključivo rezultat mog samostalnog rada te kako se oslanja na navedenu literaturu. Također, izjavljujem da niti jedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno ne krši ničija autorska prava. Nadalje, izjavljujem, da niti jedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

Izjava o javnoj objavi rada

Ja, Elizabeth Kos, dajem odobrenje Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, Odsjeka u Petrinji kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Suvremena dječja ilustracija* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi, a sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Studentica
